

CAPUT LXXII.

De Scrutiniis.

I. Inter ea quibus ad baptismum praeparabantur Christianae Religionis Candidati, locum non infimum tenere debebant Scrutinia. Scrutinum, ut explicat Senonensis Archiepiscopus in libello, de *Mysterio Baptismatis*, jussu Caroli Magni edito, dicitur inquisitio, eo quod per illud exploretur, quo pacto Fides Catholica in eorum cordibus retineatur; seu potius a scrutando dicitur scrutinium, quia scrutandi erant Catechumeni, an rectam jam noviter Fidem Symboli eis traditam firmiter tenerent. Teste Martene de *Antiquis Ecclesiae Ritibus lib. I. cap. I. art. XI.* Scrutiniorum nomine vocabatur tota illa actio, quae certis in Quadragesimae diebus super Catechumenis celebrabatur, totaque erat in precibus, exorcismis, traditione, et redditione Symboli, orationisque Dominicae. Dicta etiam fuisse Scrutinia, eo quod tum scrutarentur corda credentium, et dubitantium, a Sacerdotibus, ut intelligerent, quis ad baptismum jam rite admitteretur, quis adhuc differretur, ut docet quidem Leidradus in Libro de *Baptismo cap. I.* Et recte admodum, nam ut ait Theodulphus Aurelianensis Episcopus in libro de *Baptismo, cap. VIII.*, qui illius sunt aetatis, ut rationem credulitatis suae reddere possint, diligenti examine scrutandi sunt, utrum veraciter credant, an alicujus falsitatis in eis macula celetur, nedum aut timore, aut favore terrenarum potestatum, aut acquisitione quarundam rerum, ad baptismi sacramentum, ignorantibus Ministris Ecclesiae, perveniant, ne tradatur Sanctum canibus, et margaritam mittantur ante porcos, et lupi ovina pelle vestiantur.

II. Scrutinia in sola Romana Ecclesia, aut in Ecclesiis, quae ritus Romanos sequebantur, celebrata esse contendit Josephus Vicecomes Lib. III. de *Baptismi ritibus, cap. XXI.* At scite observat Martene, non modo Ecclesiam Mediolanensem, sed et Africam, Hispanicam, Gallicam,

atque etiam Graecam, quae proprium olim, non Romanum Ordinem, observabant, sua quamque habuisse Scrutinia. De Mediolanensi testem locupletissimum habemus Sanctum Ambrosium in libro de *Mysteriis cap. I.* De Africana non minus constat tum ex Concilio IV. Carthaginensi, Canone LXXXV., quo decernitur, ut baptizandi datis nominibus, crebra manus impositione examinati baptizentur; tum ex iis S. Augustini verbis in Libro, *De Fide, et Operibus, inscripto: Quales, inquit, sint ipsis diebus, quibus catechizantur, exorcizantur, scrutantur.* Ad Gallicanam Ecclesiam quod spectat, quam inter alias egisse Scrutinia negat Vicecomes, nullum dubitandi locum permittit vetus Missale Gallicanum, cuius caput IX. inscriptum est, ad faciendum Scrutinium. Quod denique etiam in Ecclesia Graeca in usu fuerint Scrutinia ante baptismum, ex Cyrillo Hierosolimitano colligi potest.

III. Scrutinia in Ecclesia Romana septem in quadragesima celebrata fuisse, consentiunt quotquot de Ritibus Baptismi scripserunt auctores. Insuper observandum est, quod in Scrutiniis repetebantur ritus omnes, ad facientes Catechumenos adhiberi soliti, hoc est manuum impositio, signi Crucis in frontem impressio, exorcismi, aurium et narium tactus, intunctio, symboli et orationis traditio atque redditio. Quamdiu in Ecclesia Latina perseveraverint Scrutinia, non satis constat. Inter Scrutinia Symbolum Catechumenis tradebatur. Primis Ecclesiae temporibus traditum fuisse electis Catechumenis Apostolorum Symbolum docent eruditii. At postea Nicaena Fidei formula usa est Ecclesia ad VI. usque saeculum. At tandem post Concilium Costantinopolitanum I., novissimum hujus Concilii Symbolum nonnullae tum Latinorum, tum Graecorum Ecclesiae adhibuerunt. Diem tradendo electis Symbolo assignant vulgo Dominicam in Ramis Palmarum dictam. Et sane ea fuit Gallicanae, Hispanicae, et Mediolanensis Ecclesiae consuetudo. At longe alium fuisse Ecclesiae Romanae morem discimus ex Ordine Romano; traditum scilicet fuisse Symbolum simul et Orationem Dominicam feria quarta hebdomadae

quartae quadragesimare in solemnissimo omnium scrutinio, in apertione aurum dicto. Alius etiam extitit usus Africanae Ecclesiae, in qua Symbolum tribus ante Pascha hebdomadis, scilicet sabbato ante Dominicam quartam quadragesimae tradebatur.

IV. In tradendo porro Symbolo hic ordo servabatur. Praemisso brevi proloquo, Episcopus integrum Symbolum recitabat, tum illud per partes fusius exponebat. Ita constat ex S. Augustini *Sermone 214*. In Ecclesia Romana bis recitabatur, primum graece super mares, deinde latine super feminas. Ita praescribitur in antiquo Codice Remensi, in Pictaviensi, et in primo ordine Scrutinii codicis Gellonensis. Ad orationem vero Dominicam quod spectat, antequam traderetur, publice cantabatur in Ecclesia ea pars Evangelii, in qua continetur, ut constat ex his S. Augustini verbis *Sermone 59*. *Oratio autem, quam accepistis tenendam, et ad octo dies reddendam, sicut audistis cum Evangelium legeretur, ab ipso Domino dicta est discipulis suis.*

CAPUT LXXXIII.

De nominis inscriptione, impositione et mutatione,
ac de praeparatione ad baptismum.

I. Peracto tyrocinio, qui ex Catechumenis baptismatis gratiae participes esse cupiebant, hi aliquibus ante Pascha diebus tabulis ecclesiasticis inscribendum nomen suum dabant, ut videre est passim apud Sanctos Patres, qui dandi nominis ante Baptismum non uno in loco meminere: *Date mihi nomina*, inquit S. Gregorius Nyssenus in oratione adversus eos qui differunt baptismum, *ut ego ea inscribam libris sensibilibus*. S. Cyrillus Hierosolymitanus *Catechesi 5*. *Absit*, inquit, *ut aliquis ex his qui nomina dederunt.... audiat; amice, quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem?* Ex hac nominis inscriptione inferunt nonnulli, et quidem cum fundamento, nomina olim non in Baptismo, ut nunc fit, se longe ante imposta

fuisse. Ita censem Menardus in notis doctissimis ad librum *Sacramentorum S. Gregorii Papae pag. 99*. Datis nominibus, Catechumeni nihil aliud cogitabant, quam ut sese variis pietatis operibus, durisque ac sedulis poenitentiae exercitiis ad recipiendam novae in Jesu Christi nativitatis gratiam praepararent. Hinc. S. *Cyrillus Hierosolymitanus* sub finem primae Catecheseos: *Tot, inquit, annorum circulos transegisti, mundo frustra operam navans, et quadraginta diebus non vacabis pro anima tua? Vacate et videte quia ego sum Deus*, dicit *Scriptura divina* . . . . . *Certamen sustineas pro tua ipsius anima his praesertim diebus. Sacris lectionibus animam tuam recrea.* Sed quae potissimum essent eorum exercitia, qui se ad sanctum Baptisma recipiendum accingerent, distinctius etenueleatus exprimit Tertullianus *Cyrillo antiquior in libro de Baptismo cap. 20*: *Ingressuros, inquit, Baptismum, orationibus crebris, jejuniis, et geniculationibus, et pervigiliis orare oportet.* Tertulliano concinit S. *Gregorius Nazianzenus* oratione in sanctum lavacrum, ubi baptizandum instruens, ait: *Bona tibi erunt auxilia ad ea quae desideras consequenda, vigiliae, jejunia, humi dormitio, orationes, lacrymae, aerumnæ, indigentium opitulatio.*

II. Ex his quae modo retulimus, quamvis satis apparat publicam olim ante Baptismum Catechumenis impositam fuisse poenitentiam ab Ecclesia; id tamen negat Gabriel Albaspinaeus Episcopus Aurelianensis in libro secundo observationum de Veteribus Ecclesiae Ritibus. Sed re quidem vera Catechumenos cinere et pulvere obsitos publice apparuisse satis innuit S. Augustinus in *Epistola 54. ad Januarium*. Praeterea Constitutiones Apostolicae lib. 7. cap. 23. *jejunium absolute praescribunt: Ante Baptismum jejunet qui baptizandus est.* Similiter et Concilium Carthaginense IV. canone 85. *Baptizandi nomen suum dent, et diu abstinentia vini et carnium ac manus impositione crebre examinati, baptismum recipient.* Denique ut infinitas hujusmodi auctoritates omittam, S. *Gregorius Papa* permittens ut Judaei agri Agrigentini non expectato Paschae tempore baptizentur, Faustino defensori ita

scribit: *Cum Episcopo loci ipsius loquere, ut poenitentia et abstinentia quadraginta diebus indicta, aut die dominica, aut si celeberrima festivitas occurrerit, eos omnipotenti Dei misericordia prosequente baptizet.* Quis hinc non videt baptizandis impositam esse ab Episcopo poenitentiam et indictum jejunium? Ergo jejunium non erat arbitrarium ad voluntatem Catechumeni, uti existimat Albaspinaeus, sed potius ad arbitrium Episcopi, qui illud breviabat aut prolongabat, prout expedire judicabat. Nam aliquando septem dumtaxat diebus, immo tribus, aut uno die jejunabant.

III. Sequebatur exacta, ac pluries repetita exploratio; ut quantum in antegressis Catechumenatus gradibus profecissent, inspiceretur. Qui in hoc examine probati deprehendebantur, eos *Electos* interdum vocabant: uti videre est apud S. Leonem *Epistola quarta ad Episcopos Siculos*. Tum viginti ante Baptismum diebus exorcizabantur. Hujusce consuetudinis frequens occurrit mentio apud celebriores, ac antiquiores tum graecae, tum latinae Ecclesiae scriptores. Insuper Fidei Symbolum edocebantur, quod memoriae ipsis mandandum erat coram Episcopo, in ultimo ante Baptismum examine recitandum. Symboli recitationem ex tempore excipiebat Orationis Dominicæ instructio, dicta *Oratio Fidelium*, quippe quae a solis baptismatis jam per regenerationem filii Dei factis, adhiberi poterat; unde Cathecumeni ubi proxime Baptismum suscepturi erant, non autem antea, illam addisebant. Aptas edocebantur responsiones, quibus in Baptismo utendum erat, ubi ab Episcopo, vel Presbytero baptizante interrogabantur, praesertim in iis, quae ad renuntiandum diabolo, et ejus operibus, pompis, cultui, et conjungendum se cum Christo pertinebant. Aliquot ante Baptismum diebus velati incedere consueverunt; id testantur Cyrilus Hierosolymitanus, et Augustinus. Erat quoque consuetudo illinendi luto oculos Catechumentorum, exemplo Salvatoris, qui caeco visum restituit, lumen ex sputo faciens, quo illius oculos illevit.

CAPUT LXXIV.

De Arcani Disciplina

I. Sapientissimum aliquando obtinuit (1) in Ecclesia institutum, ut in Religionis negotio arcanum quoddam servari oporteret. Itaque illius disciplinae nomine intelligitur institutum a majoribus nostris servatum, quo Ethnicios, Judaeos et Catechumenos praesertim inferioris ordinis, sublimiores doctrinas, uti mysterium SS. Trinitatis, et realem Christi in Eucharistia presentiam celabant. Disciplinam Arcani a Christo Domino institutam, ab Apostolis traditam, ab Ecclesia demum post Apostolorum tempora usu continuo observatam fuisse, ex variis testimoniorum constat. Graviter monuerat Christus (Matthaei cap. VII.) non esse dandum sanctum canibus, neque margaritas proiiciendas ante porcos: quem locum ab antiquioribus de occultandis eorum non initiatis Christianae Religionis mysteriis intellectum fuisse, in Commentario ad Antiochenum Concilium notavit Schelestrate. Gravissimi profecto sunt ii veteres scriptores, quorum testimonio liquet Arcani disciplinam a prima Ecclesiae aetate profectam esse. Principio sui temporis haereticos Tertullianus criminatur, quod nullam reticentiae mysteriorum rationem haberent, nec initiatos a catechumenis et ethnici discernerent. *Quis catechumenus, inquit, quis fidelis, incertum: pariter audirent, pariter orarent.* Etiam ethnici si supervenirent, sanctum canibus, et porcis margaritas, licet non veras, jactabant. Ex quibus verbis constat, Ecclesiam Catholicam in contraria ivisse, discriminem scilicet inter Catechumenos et Fideles observasse, et ethnici in mysteriis suis non dedisse locum. Sanctus Epiphanius Salaminensis in Cypro Episcopus in fine libri tertii aduersus haereses expositurus Fidei Catholicæ Symbolum,

(1) Scholliner, *Disciplina Arcani suae antiquitati restituta*. Caput I. et seqq.

dicit numero secundo, Ecclesiae dogmata ab infidelibus aliena esse : et unico tantum loco agens de Eucharistia , tam obscure loquitur de illo mysterio , ut disciplinam a se castissime observatam fuisse appareat. Divus Gregorius Nazianzenus *Oratione* 42. idem testatur de omnibus externis, seu non initiatis: *Quoniam*, ait, *ne ad exteros quidem magna nostrorum mysteriorum pars asserenda est.* His accedit magnus Basilius , qui illam disciplinam ex Apostolorum traditione ad illa usque tempora derivatam fuisse asserit , ac pluribus tuetur. Libro namque de *Spiritu Sancto ad Amphilochium capite* 47. dicit , dogmata et instituta, quae in Ecclesia praedicantur, duplia esse: *Quaedam*, ait, *e doctrina scripto prodita, quaedam rursus ex Apostolorum traditione εν μυστηριῳ, in mysterio, idest in occulto tradita recepimus.* Disciplinam autem Arcani S. Cyprius Hierosolymitanus non solum verbis indicavit , sed exemplo quoque comprobavit, distinguens suas catecheses in duo genera, quarum primum illuminatis , secundum recens baptizatis inscripsit. In posterioribus autem de Sacramento Eucharistiae agit; in prioribus ne verbum quidem fecit. Quotiescumque etiam coram Catechumenis praedicabat Divus Augustinus, vel opera sua ad manus eorum per ventura credebat, toties mysterium Eucharistiae eorum oculis et auribus occultabat, nihil aliud dicens, quam *Norunt fideles.* Et tractatu 12. super *Joannem* agens de manna ait: *Notum est, quod acceperunt Iudei. Et nesciunt Catechumi, quid accipient Christiani.* Et *Epistola* 120., cap. 19., ad *Honoratum Catechumenum* inquit: *Gratias agimus Domino Deo nostro, quod est magnum Sacramentum in Sacrificio Novi Testamenti, ubi, et quando et quomodo offeratur, cum fueris baptizatus inuenies.*

II. Insuper ab universa sub coelo Ecclesia haec disciplina observata fuit. Pro Roma ex Sede Apostolica facit testimonium Innocentii Primi, in *Epistola ad Decentium Eugubinum*; pro Mediolano Divus Ambrosius, lib. I, de *Abraham*, capite quinto; pro Aquileia Ruffinus , *commentario in Symbolum*; pro Dalmatia Divus Hieronymus, *Epi-*

stola ad Evagrium; pro Brixia Divus Gaudentius, *Sermo II. ad Neophytos*; pro Verona Zeno ejusdem civitatis Episcopus , *Sermone de continentia*; pro Carthagine Tertullianus, et S. Cyprianus Carthaginiensis Episcopus, quorum primus in *Apologetico contra gentes* et in libro *ad Nationes*; secundus in opusculo ad Demetrianum Africæ Proconsulem disciplinam Arcani obtinuisse demonstrant; pro Ruspensi civitate Sanctus Fulgentius, *Epistola responsoria ad Ferrandum Diaconum Carthaginensem*; pro Hippone magnus Augustinus , ex quibus de totius Africæ consuetudine conjectare licet. Pro sede Patriarchali Alexandrina Divus Athanasius, *Apologia II.*, et S. Cyrilus Patriarcha Alexandrinus, lib. 7. *adversus Julianum*; pro universa Aegypto Synodus Alexandrina in *Epistola Encyclica* ad omnes ubique Episcopos: pro Cypro Divus Eiphanius, in *Ancorato*; pro Cyreni in *Euphratesia* civitate Theodoreetus ejusdem Episcopus, *Dialogo immutabilis*; pro Antiochia totius Orientis Metropoli Divus Joannes Chrysostomus cum esset Presbyter Antiochenus, in variis ad populum sermonibus ; pro civitatibus Nyssa , et Nanzianzo duo Gregorii earumdem Episcopi; pro Helenopoli Palladius; pro Constantinopoli Sozomenus, aliquie cum Isidoro Pelusiota. Ex quo recte concluditur eamdem disciplinam ex traditione Apostolica provenisse. Cum enim communis ille Ecclesiarum consensus ortum non duxerit ex decreto alicuius particularis, vel generalis Concilii, sed omnes per orbem Ecclesiae eamdem disciplinam observarint, dicendum est juxta regulam Divi Augustini , hanc unam esse ex iis, quae ex traditione Apostolica ad nos pervenerunt.

III. At Justinus Martyr, et alii christiani nominis apologistae sacramenta , et dogmata christiana religionis Imperatoribus , Romano senatui , ipsique populo manifestarunt. Ea aetate Christiani multis calumniis ab ethniciis impetebantur; in primis vero obiiciebantur atheismus, Thyestae coenae , clamularia doctrina. Hac occasione Justinus non amplius tacendum ratus , apologias pro Christianis evulgavit, et prudenter vidit, in re necessaria

rigorem disciplinae remittendum, et doctrinam, ipsa sacramenta, et sacros conventus ex fide bona aperire, ne quid Religio detrimenti caperet. Hoc fuisse Martyris consilium ex ipso satis intelligitur. Initio quippe primae apologiae obsecratur Imperatorem, senatum, et populum, ne ex falsis Christianos damnent, sed diligenter prius habita inquisitione procedant; et inde addit: *Nostrum igitur munus est, ut vitae et doctrinae nostrae inspicienda copiam omnibus faciamus ... vestrum est, ut audita, quemadmodum ratio praescribit, causa, boni iudices reperiarni. Sic namque calumnias omnes dispelli posse recte Justinus sentiebat. Idem de Tatiano, et Athenagora iudicium esto.*

CAPUT LXXV.

Quod nulla apud antiquos de verbo Transubstantiationis, rara de mysteriis mentio fiat et nulli de septem Sacramentis tractatus scripti sint, ex Disciplina Arcani provenit.

I. Magnum quid contra Catholicos (1) invenisse putant Calvinistae, quam Lutherani, quod nullam apud Patres Latinos de verbo Transubstantiationis, nullam apud Graecos de nomine μεταστροφής mentionem reperiant. At vero notandum est nullam haeresim ante Berengarii tempora contra Eucharistiam ex professo ortam fuisse, neque sanctos Patres ante illa tempora de veritate Eucharistiae comprobanda tractatus ex professo edidisse, sed cum disciplina arcani vigeret, doctrinam de huius Sacramenti veritate et ritibus potius occultare studuisse. Hinc autem provenisse credendum est, quod rara, vel nulla de verbo Transubstantiationis apud antiquiores Ecclesiae Patres reperiatur memoria. Cum enim ex una parte disciplina arcani vigeret, ex alia vero nulla haeresis exorta esset, quae cogeret Ecclesiae defensores veritatem huius mysterii funditus inquirere, et particulatim

(1) Schelstrate, *De disciplina arcani. Caput VII.*

exponere, hinc omnino factum est, apud Patres non reperti integros tractatus ex professo editos, in quibus dispuletur, quomodo in Sacramento Eucharistiae panis et vinum per consecrationem transubstantientur, quove pacto accidentia maneant sine subiecto, et similia, quae post haeresim Berengarii frequenter tractantur in scholis, ut videre est in antiquorum et recentiorum Scholarum operibus.

II. Notandum secundo, Patres prioribus saeculis in quibusdam operibus, et sermonibus clare locutos fuisse de horum mysteriorum veritate: Primo quando epistolae mittebant ad fideles: secundo cum opera scribebant pro solis iniciatis, quae tamen ne ad manus non iniciatorum pervenirent, summo studio cavebant, ut patet ex Dionysii operibus, et Cyrilli Hierosolymitani, aliorumque Patrum scriptis: tertio dum sermones coram solis baptizatis habebant, quod vel in nocte Paschatis, vel in vigilia Pentecostis, quando adulti baptizabantur, contingebat. Praeclarum habemus hac de re Cyrilli Hierosolymitani testimonium *Catechesi* 18. Notandum insuper, quosdam Patres cautius egisse etiam in epistolis ad ipsos Catholicos transmissis, ut patet ex epistola Innocentii Primi ad Decentium Eugubinum, cui ne de forma quidem Confirmatiois scribere voluit, ne mysterium Arcani revelaret; alios in operibus, quae ad non iniciatorum manus perventura timebant, obscurius de mysteriis Catholicae Religionis egisse: omnes demum primitiae Ecclesiae Patres in sermonibus coram Catechumenis, Judaeis, vel Gentilibus, qui iis interesse solebant, mysteria occultasse. Haec cum ita sint, quid in causa esse potuit, quod antiquiores illi Patres rarius de Sacramentis egerint, nullumque de eorum numero tractatum ediderint? Dicunt quidem haeretici, eos a commentario de septem Sacramentis abstinuisse, quod numerum illum Sacramentorum non admiserint. Alia certe ratio subesse debet, quam quae somniatur ab haereticis: et quaenam obsecro alia, quam illa de disciplina Arcani? Cum tractatus eduntur de septem Sacramentis, necesse est ut eorum ritus exponantur; materia

et forma, quibus conficiuntur, determinantur; dogma ipsum de omnibus ad Sacramentorum consecrationem, et administrationem spectantibus minime celetur. At haec sunt, quae prisa Ecclesiae disciplina oculis et auribus Gentilium, Judaeorum, et Catechumenorum religiose occultabant, ab iis abstinebant in sermonibus, et sibi cabant, ne agerent in scriptis. Epiphanius in *Ancorato* agens de consecratione Eucharistiae, ubi ad formae verba per-
venit, non est ausus ea proferre, sed bis dixit: *Hoc meum est hoc*: omittens Corporis mentionem. Sanctus vero Au-
gustinus praesentibus Catechumenis de Eucharistia vix aliud dicere solitus fuerit, quam *Norunt fideles*. Unum hic adiungere libet ex commentario ejus in Psalmum 141.
ubi asserit, multa Sacraenta aliter atque aliter accipi:
Quaedam, inquit, *sicut nostis*, *ore accipimus*, *quaedam per totum corpus accipimus*. *Quia vero in fronte erubescitur etc.*, ubi de pluribus Sacramentis agit: Confirmatione, quae in fronte confertur; Corpore et Sanguine Christi, quae ore accipiuntur; Baptismo, et Extrema Uncione, quae per totum corpus administrantur. Verum cur Augustinus, tam obscure de illis Sacramentis loquitur? Cur clarius ab eo non exponuntur? Notandum est verbum, *sicut nostis*, quo significat, Fideles ea novisse, Catechume-
nos vero ignorasse.

III. At vero post septimum saeculum non modo apud Latinos, sed etiam Graecos frequens eorum memoria reperitur, cum integri tractatus de illis compositi habeantur, nihilque tot scriptorum libris, totque Synodorum decretis aequo celebretur, quam theologica de septem Sacramentis materia. Videri possunt apud Latinos scripta innumera virorum sanctitate vel doctrina celebrum, qui a tempore Caroli Magni floruerunt in Ecclesia, usque ad Concilii Tridentini tempora. Idem videre est post tempora Photii apud Graecos, cum in Oriente non defuerint, qui de septenario Sacramentorum numero egerint. Habes Photium ipsum, qui in sua *Bibliotheca* septem sacrosanta Christi Ecclesiae mysteria celebrat. Habes Epiphanium Graecum, qui in libello de *Religione Christiana* de septem

Sacramentis latius tractat. Habes Synodum Cypriam sub Germano Amathuntis Episcopo celebratam, quae illorum virtutem explicat. Habes Gabrielem Philadelphensem, qui in *Opuseolo de septem Sacramentis* eorum materiam et formam assignat. Habes Gregorium Hieromonachum, Meletium Syrigum, aliasque Graecos qui de septem Sa-
cramentis egerunt.

IV. Age vero causae (1) considerandae sunt, cur Patres solliciti erant ut Arcani disciplina custodiretur. Primo enim loco nostrae Religionis mysteria Catechumenos, aliasque non initiatos homines, Patres nostri celabant, ne ii tanta mysteriorum sublimitate perterriti a Religione suscipienda revocarentur. De ea re legendus est Cy-
rillus Hierosolymitanus qui n. 12. pro catechesi, hortatur *Competentes*, quibus Religionis mysteria patefacturus erat, ne ea Catechumenis inferioris ordinis manifestent. Altera ratio, cur Arcani disciplinam veteres tuerentur, haec erat, quod nimis illi sperarent, mysteriorum occultatione inflammari Catechumenos posse cupiditate, ea quamprimum agnoscendi; itaque stimulus aliquos iis addi, qui diuturno tempore negligerent ad baptismum ac-
cedere. Tertiā denique rationem custodiendae huius disciplinae habemus ex his quae scribit auctor sermonum qui extat in app. t. 6., opp. S. Augustini: *Non mirari debitis, fratres carissimi, quod inter ipsa mysteria de mysteriis nihil diximus: quod non statim, ea, quae tradidimus, interpretari sumus; adhibuimus enim tam sanctis rebus honorem silentii*. Illud igitur affirmandum est, disciplinam hanc, consideratis illorum temporum adjunctis, quibus vigebat, opportunissimam, et in primis utilem Ecclesiae fuisse. Nam Zimermannus non meretur, ut refellatur, cum ait, Patres quidem veteres ea praedicasse de hac disciplina, quae indicavimus, sed deceptos esse, quod eae utilitates, quas describebant, ex hoc memorato instituto revera profectae non sint. Erant enim sapientissimi, gravissimi-
que viri ii Patres, atque plenissimam rei de qua agebant,

(1) Gerbert, *Principia Theologiae exeggeticae*. Caput V.

notitiam habebant. Erant ita comparati, ut nisi vidissent eos fructus ex memorato instituto proficisci, sese ad illud defendendum non obtulissent. Ea denique aetate vivebant, ut certe intelligere possent, quae huius rei conditio esset.

EXPLICIT LIBER PRIMUS.

LIBER SECUNDUS

DE ECCLESIARUM ORIGINE EARUMQUE FORMIS ET PARTIBUS.

CAPUT I.

De diversis nominibus, ac primo de Ecclesiarum inter christianos origine.

I. Ecclesia hic usurpatur pro ipso (1) loco, in quem Christiani ad Dei cultum convenientiunt. Sic acceptam Ecclesiam diversis nominibus veteres ob varia adjuncta co honestarunt. A Deo ipso omnium Domino, cui dicabatur, dixerunt κυριακον, *Dominicum*: quod nomen saepe occurrit in conciliis Ancirano, Neocaesariensi, Laodiceno, Trullano aliisque. In edicto Maximini pro Christianis, his τη κυριακη, *Dominica* sua extruere conceditur. Latini etiam vocant *Dominicum*, vel *Dominicam domum*, ut Cyprianus aliisque. Sic Ecclesiam Antiochiae a Constantino inchoatam, a Constantino perfectam, *Dominicum aureum* adpellat Hieronymus. Ut Hierosolymitanum templum, ita quoque templo Christianorum *Oratoria*, sive *Domus precatiois* dici consueverunt. Verum in quibusdam Canonibus *Oratoriis* nomen strictiori significatu privatis sacellis tributum est. Adhaec Ecclesiae dictae sunt *Basilicae*. Ita Ambrosius, Augustinus, Hieronymus: cu-

(1) Selvaggi, *Antiquitatum Christianarum Institutiones*. Liber secundus, caput I.